

Vergaderjaar 2021–2022

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 616

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juli 2022

Met deze brief informeer ik uw Kamer over een aantal onderwerpen op het gebied van preventie. Allereerst deel ik met u een factsheet van de NVWA over inspecties op de naleving van het uitstalverbod. U vindt tevens een rapport van het Trimbos-instituut over alcohol en overgewicht bij deze brief. Verder treft u bij deze brief de rapportage van het RIVM aan over de voortgang in 2021 op de doelen en afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord. Tot slot geef ik u een update over het maatregelenpakket dat het kabinet voor ogen heeft om roken verder terug te dringen.

Factsheet NVWA uitstalverbod

Er bestaat sinds 1 januari 2021 een verbod op het uitstallen van rookwaren bij verkooppunten van tabaksproducten en aanverwante producten zoals e-sigaretten (hierna: rookwaren). Voor supermarkten gold dit verbod al sinds 1 juli 2020. De rookwaren moeten aan het zicht onttrokken worden, omdat de tabaksdisplays visuele signalen afgeven die bij rokers en degenen die proberen te stoppen het verlangen naar een sigaret kunnen opwekken. Daarmee vergroten deze displays de kans op een spontane aankoop. Vooral jongeren, maar ook ex-rokers kunnen hier gevoelig voor zijn. Mijn voorganger heeft u op 9 december 2020 geïnformeerd over de resultaten van inspecties in 2020 bij supermarkten.¹

In 2021 heeft de NVWA een handhavende controleactie uitgevoerd om na te gaan of het uitstalverbod door verkooppunten werd nageleefd. Bij deze brief vindt u de factsheet van de NVWA met de resultaten van deze actie. De NVWA heeft in 2021 562 controles op het uitstalverbod uitgevoerd bij uiteenlopende verkooppunten zoals supermarkten, tankstations en webwinkels. Bij 221 bedrijven zijn één of meerdere overtredingen vastgesteld en is opgetreden met een rapport van bevindingen (op basis waarvan een boete wordt opgelegd). De meeste overtredingen zijn

¹ Kamerstuk 32 011, nr. 80

geconstateerd bij verkooppunten die de rookwaren hadden afgedekt, maar waarbij het afdekken van de rookwaren nog niet aan alle eisen voldeed. Bij ongeveer één op de tien verkooppunten waren de rookwaren niet afgedekt.

Bepaalde speciaalzaken mogen onder voorwaarden nog rookwaren tonen. Het gaat daarbij om twee categorieën speciaalzaken: 1) een speciaalzaak die alleen rookwaren, rookaccessoires, loten of dagbladen verkoopt en 2) een bestaande speciaalzaak met een maximale omzet van 700.000 euro netto per jaar met tenminste 75% omzet uit rookwaren. Beide typen speciaalzaken moeten zich registreren bij de NVWA waarbij registratie voor de tweede categorie mogelijk was tot 1 januari 2021.

De NVWA heeft naast de al besproken inspecties 184 controles op het uitstalverbod uitgevoerd bij speciaalzaken. Het ging daarbij om 112 geregistreerde speciaalzaken en 72 controles bij niet-geregistreerde speciaalzaken. Bij 98 speciaalzaken zijn één of meerdere overtredingen vastgesteld, waartegen in 56 gevallen (30%) is opgetreden met een rapport van bevindingen en in 42 gevallen (23%) met een schriftelijke waarschuwing. Ongeveer een derde van de geregistreerde bedrijven voldeed niet aan de voorwaarden om uitgezonderd te zijn en had dus onrechtmatig de rookwaren nog in het zicht staan. Bij de niet-geregistreerde speciaalzaken hadden op één na alle boetewaardige overtredingen betrekking op het niet afdekken van de rookwaren. Vóór de actie waren 511 verkooppunten bij de NVWA geregistreerd als speciaalzaak en na de actie lag dit aantal op 493 verkooppunten. In categorie 1 was een stijging van het aantal registraties (registratie onder categorie 1 blijft mogelijk) maar in categorie 2 nam het aantal registraties af. Voorafgaand en tijdens de actie trokken 40 winkels in de laatste categorie de registratie in omdat zij niet aan de vereisten konden voldoen.

Het blijkt dat de naleving van het uitstalverbod bij een deel van de verkooppunten te wensen overlaat. Dat moet beter want we moeten voorkomen dat jongeren en ex-rokers aan rookwaren worden blootgesteld. Om de naleving van het uitstalverbod te verbeteren zal de NVWA risicogericht toezicht blijven houden bij deze verkooppunten.

Rapport alcohol en overgewicht

Overmatig of zwaar drinken kan invloed hebben op gewichtstoename en een hogere Body Mass Index (BMI) of buikomvang. Deelnemers aan een Gecombineerde Leefstijlinterventie-programma (verder: GLI-programma) krijgen advies en begeleiding op het gebied van gezonde voeding en voldoende bewegen. De GLI-programma's bieden daarom mogelijk een ingang om mensen met (problematisch) alcoholgebruik te bereiken. Het Trimbos-instituut heeft een verkenning gedaan in welke mate er aandacht is voor de relatie tussen alcohol en overgewicht in de opleidingen van de uitvoerders van GLI-programma's (zie bijgevoegd rapport). Hieruit komt naar voren dat het thema alcohol meestal wel aan bod komt in de opleidingen, maar dat de stakeholders van de GLI-programma's behoefte hebben aan meer kennis op dit thema. Met name is er behoefte aan kennis over het effect van alcohol op (ernstig) overgewicht en aan kennis over het signaleren en doorverwijzen van (problematisch) alcoholgebruik. De uitkomst van deze verkenning wordt meegenomen in de aanpak van alcohol. Over deze aanpak wordt uw Kamer na de zomer geïnformeerd.

Voortgangsrapportage Nationaal Preventieakkoord 2021

Bij deze brief treft u tevens de rapportage van het RIVM aan over de voortgang in 2021 van de doelen en afspraken uit het Nationaal Preventie-

akkoord. In 2018 hebben meer dan 70 partijen zich met het Nationaal Preventieakkoord gecommitteerd aan ambities voor 2040 om een rookvrije generatie te realiseren en overgewicht en problematisch alcoholgebruik flink terug te dringen. (Kamerstuk 32 793, nr. 557) Samen zijn deze partijen gestart met de uitvoering van meer dan 200 acties. Afgesproken is dat het RIVM jaarlijks de voortgang van deze doelen en acties monitort, hier verslag van uitbrengt en dat de rapportages aan de thematafels worden besproken. De eerdere voortgangsrapportages over 2019 en 2020 zijn op respectievelijk 22 juni 2020 en 5 juli 2021 met uw Kamer gedeeld.² Dit jaar beschrijft de rapportage de voortgang van de doelen en de meetbare en concreet geformuleerde acties. De rapportage laat zien dat er voortgang is geboekt, maar dat lang niet alle doelen die beoogd waren voor de jaren 2019 tot en met 2021, gerealiseerd zijn (59%). Verder is 74% van alle meetbare en concreet geformuleerde afspraken in uitvoering en 18% afgerond. In veel gevallen heeft Covid-19 invloed gehad op de mogelijkheden om acties uit te kunnen voeren, bijvoorbeeld in het onderwijs, de horeca en de sport.

Hoewel doelen en acties uit 2020 alsnog in 2021 uitgevoerd zijn, is het duidelijk dat op alle thema's extra inzet van partijen noodzakelijk is. In mijn brief van 17 maart jl. heb ik aangekondigd dat ik me volop wil inzetten voor een fit, gezond en veerkrachtig Nederland en dat daarvoor een sterke en brede preventieaanpak nodig is waarmee we investeren in een gezonde generatie in 2040.³ Het RIVM heeft geconstateerd dat er meer nodig is dan in 2018 is afgesproken om de ambities voor 2040 te behalen. Hiertoe bekijk ik zoveel mogelijk samen met partijen hoe we effectieve acties uit het Nationaal Preventieakkoord kunnen aanvullen, intensiveren en versnellen om ons commitment te verzilveren. Waar nodig worden wettelijke maatregelen ingezet op voorspraak van het Kabinet. Hierbij is ook extra aandacht voor bewegen en mentale gezondheid, en voor het verkleinen van gezondheidsverschillen. Rond de zomer kom ik met verschillende brieven op de verschillende thema's. In deze brieven zal ik ook inhoudelijk reageren op de uitkomsten van en lessen uit deze voortgangsrapportage over 2021. In mijn brief van 17 maart jl. heb ik toegezegd uw Kamer voor het zomerreces een nadere uitwerking te sturen van het beoogde maatregelenpakket om roken verder terug te dringen. Het blijkt dat de uitwerking van het pakket meer tijd kost dan voorzien. Ik hoop u het pakket snel na de zomer te kunnen toesturen.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen

² Kamerstuk 32 793, nr. 484 en Kamerstuk 32 793, nr. 557

³ Kamerstuk 32 793, nr. 584